

AF HOLGER IISAGER

HØJSKOLERNE er nogen af de institutioner, vi med rette er stolte af, og hvorfra mange værdifulde impulser er udgået. Til disse skoler søger man først og fremmest for at udvikle sin personlighed og ikke så meget for at skaffe sig en viden, der har betydning for ens karriere og erhverv.

Nu har disse skoler jo ikke længere et enhedspræg eller en fælles linje. Højskoleånden spøger i mange slags skjorter, hvoraf en del har et svært gammelmodigt snit.

Men i stedet for at spekulere over, hvad Grundtvig ville have sagt og gjort, hvis han levede i dag (det væsentlige er, at han satte gang i tingene) og banke løs på hinanden med citater og fortolkninger, burde man koncentrere sig om fremtidens højskoleformer.

ANLEDNINGEN til de følgende betragtninger over højskoleånden er et forstanderudvalgs reaktioner over for højskolelærernes rimelige reformønsker. Disse forstandere giver ikke noget ved dørene. Deres fællesudtalelse tyder på, at der hos nogen forstandere findes en svigtende forståelse af, hvad frihed og demokrati betyder, kædet sammen med en tilbage-skuende tendens, som kan være farlig for hele højskolebevægelsen.

At forstanderudvalget ikke kan anbefale, at der gives højskolelærerne en skriftlig kontrakt ved ansættelsen under henvisning til gammel nordisk

ret om mundtlige aftalers gyl-dighed, er en urealistisk over-vurdering af den menneskelige hukommelse — også af forstan-dernes.

Med kernepunktet er disse forstanderes forkastelse af faste regler for en kollegial driftelse (mellem forstander og lærere) af alle væsentlige problemer. Fra forstanderside henvises til de »fri« højskoler og forstan-derens eneansvar. Det ser altså ud til, at den højt besungne fri-hed kun gælder forstanderen, og det er jo en meget bekvem for-tolkning. Bevares, lærerne har »frihed« til at forlade skolen, hvis de er utilfredse, får vi at vide.

ORDET frihed er et af de mest misbrugte, vi har, og nu har visse forstandere ydet et klækkeligt bidrag til dets devaluering. Denne frihed for chefer og patriarker har vi andre knap så lyrisk betonedede betegnelser for.

For denne forstandertype må lærernes forslag tage sig ud som et grimme anslag mod forstan-dervældet, et forsøg på at på-lægge skolens leder pligter over for lærerrådet.

Disse forstandere vil sandelig selv bestemme, hvem de skal rådføre sig med — hvad bliver der ellers af forstanderfriheden?

I »INFORMATION« (13.—14. febr. 1965) ytrede et af forstanderudvalgets medlemmer sig således: »Efterkrigstidens demokratiserings-tilbøjeligheder, der bredte sig til mangfoldige om-

råder, har vel i øvrigt nu løbet linen ud . . . Tendensen synes i øjeblikket at gå i retning af lederdemokrati. Demokratiet må afdemokratiseres . . .«

Det lyder som om det var Sukarno, der talte. Mon ikke det er visse forstandere, der trænger svært til at blive af-lederdemokratiseret, hvis de forstår, hvad jeg mener?

TRO nu ikke, at alle forstan-dere tænker i autoritære baner. Der er da heldigvis mange højskoler, der drives i en demo-kratisk og nutidig ånd.

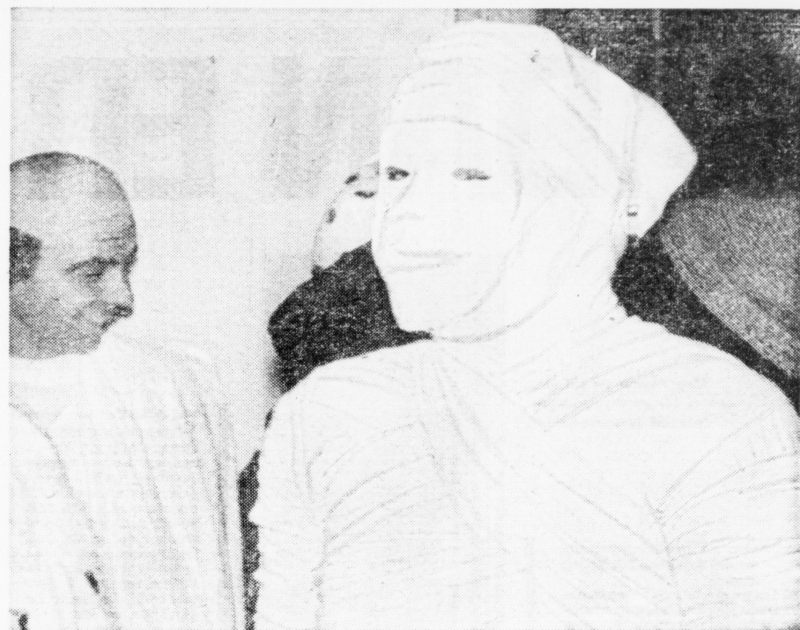
Højskoletanken er alt for værdifuld til, at den skal komme i miskredit, fordi der sidder nogen forstandere og drømmer om at standse udviklingen. Det vil næppe lykkes for dem.

EFTER det nu fremkomne må man håbe, at ungdommen i øget omfang vil foretrække de friere højskoler frem for dem, hvor det er forstanderen, der forvalter friheden.

De, der vil på højskole, har krav på at vide, om det er en skole, som præges af én mands »forkyndelse« og faderlige for-

mynderskab, eller det drejer sig om en højskole, hvor mange og modstridende synspunkter kan gøre sig gældende.

Dette spørgsmål må man stille sig, før man træffer sit valg. Og det kan man gøre ved at spørge, om der på skolen findes et lærerråd og et elevråd med klart fastlagte beføjelser (det burde altid fremgå af skolens brochurer). Ved at vrage den »oplyste« enevælde kan de unge forhåbentlig hjælpe de efter-blivende højskoler ind på den besværlige demokratiske vej.

HØJSKOLEÅNDEN

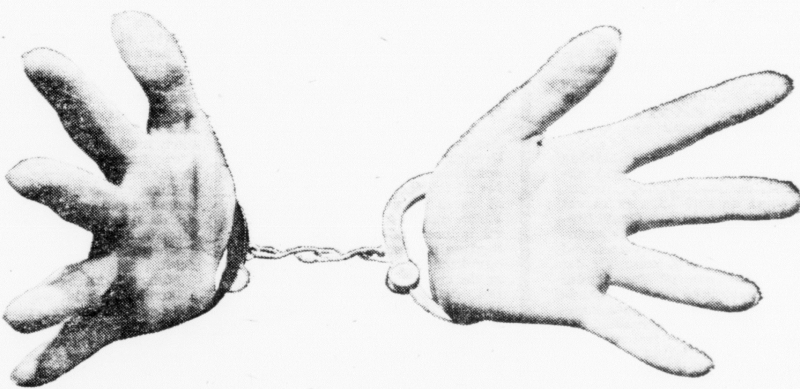
tæt på en ting

DET er ægte jern, sagde min dreng, da han smed et sæt børnehåndjern, eller hvad de nu kaldes, på bordet. Og min-sanden, drengen havde ret, vi stod virkelig overfor et stykke kvalitetsarbejde. Fine sager hele vejen igennem, støbejerns-ring og stålås. Kun den lille kæde, som forbandt håndjerne, synes at være lidt blod i metallet. Jeg har senere spurgt en ekspedient i en legetøjsforret-ning hvorfor, og han holdt et indviklet foredrag, som gav ud-mærket udtryk for hans ånde-lige fattigdom.

Se, sagde han og ræskede et sæt håndjern ned i gulvet — det er kram. Vi har legetøj i alle prisklaser, og vi har selv-følgelig også håndjern af plas-tic, men børnene kræver kvali-tet i vore dage, de vil ikke lade sig nøje med det halvgode. Vi er her for kundernes skyld og søger at dække behovet. Nu er håndjern på mode, alle børn vil have håndjern, og vi skaffer dem i den bedste kvali-tet. På den anden side er det jo

farligt legetøj, og vi er nødt til at gøre den lille kæde svag, så børnene nemt kan komme fri. De ved nok, hvordan sådan en lille fyr reagerer, hvis han op-dager, at han er fanget og ikke kan slippe løs, ikke? Han får panik, og det må jo ikke ske. Når alt kommer til alt, så er det dog legetøj. Låsen er også anbragt sådan, at en fingernem dreng let kan gøre sig fri.

Intet er mere mærkværdigt end disse små glimt af huma-nisme midt i tilværelsens rå-hed. Folk vil have håndjern, de er nogle slavesjæle, som elsker at blive bundet til en pæl, eller de er sadister, som elsker at binde andre, — altså skal de have, hvad de har brug for, men det er nok bedst, at vi gør forlystelserne uskadelige. Som om det skadelige lå i læse-mekanismen, og det ikke var nok at vores børn prøvede at efterligne de voksnes perversio-ner. Rent bortset fra at det med låsen nok er noget politiet har krævet af legetøjsfabrikan-terne, som ganske givet helst så

HÅNDJERN - TIL BØRN!

alle børn klædt ud som gang-stere og soldater.

Min dreng havde byttet sig til håndjernene hos en kam-merat, men det fritager ikke min kone og mig fra et ansvar. Vi lever i en svinsk og forrået tid, ikke fordi vi begår flere

forbrydelser end man gjorde i de foregående århundreder, men fordi vi begår lige så man-ge og ligeså store forbrydelser på trods af vores viden. Vi le-ver i en oplyst tidsalder. Vi ved hvad krig er, at slaveri er nedværdiggende og hæsligt — og

vi stikker vore børn et sæt håndjern.

I en enkelt københavnsk legetøjsbutik oplyste eksped-ienten, at man solgte ca. 25 håndjern om dagen, men det er selvfølgelig pistol, vi sælger mest af, tilføjede han. TW